

Konference Evropské asociace pro studium náboženství v Bukurešti

David Václavík

Od 20. do 23. září 2006 se v rumunské Bukurešti konal pravidelný kongres European Association for the Study of Religions (EASR) spojený s konferencí, která byla tentokrát věnována náboženským dějinám Evropy a Asie. Celý název konference *Religious History of Europe and Asia* umožnil velice široké vymezení probíraných témat, která se věnovala jak jednotlivým náboženským systémům spojovaným s „Východem“ či „Západem“, tak také tématům metodologickým jakým je např. reflexe Východu jako „Jiného“. Svě vlastní místo měl i blok příspěvků věnovaných osobnosti a dílu Mircei Eliadeho.

Organizátoři, kterými kromě EASRu byly také Rumunská společnost pro dějiny náboženství (RAHR), Mezinárodní společnost pro dějiny náboženství (IAHR) a Centrum pro dějiny náboženství při Univerzitě Bukurešť, připravili velmi obsáhlý program se silným zastoupením předních světových badatelů zabývajících se důležitými náboženskými tradicemi „Východu“ a „Západu“. Jako hlavní přednášející vystoupili např. Hans Kippenberg, Moshe Idel, Hubert Durt, Antoine Faivre či Giovanni Casadio. Většina z těchto přednášejících se ve svých příspěvcích zaměřila na proměny ve studiu jednotlivých náboženských tradic, které se odehrály v uplynulých desetiletích.

To platilo zejména o příspěvcích Huberta Durtu „Développements récents dans les études sur la légende du Buddha“, Antoina Faivra „Une spécialité nouvelle en Science des Religions: ‘Histoire des courants ésotériques occidentaux’“ či Giovanni Casadia „Ancient Mystic Religion: The Emergence of a New Paradigma from A. D. Nock to Ugo Bianchi“. Zvláště posledně jmenovaný byl metodologicky velmi zajímavý. Casadio se v něm opřel zejména o Kuhnovu teorii vědeckých revolucí a koncepci paradigmat. S ohledem na ni se pokusil ukázat posun ve studiu starověkých mystérií v díle Arthura Darbyho Nocka, které považuje právě za příklad změny paradigmatu ve studiu náboženství. Podle Casadia znamenalo Nockovo dílo zásadní posun nejen v tematizaci nových problémů, ale také v novém přístupu. Ten byl charakteristický zejména tím, že opouštěl studium starověkého náboženství s ohledem na tzv. velké myšlenky, koncepty a postavy a věnoval se především studiu „obecných lidských pocitů“.

„zbožnosti“ a „kultu“. Z tohoto posunu vyplývá i známá Nockova definice náboženství, která říká, že „náboženství je aktivní postoj člověka k těm faktorům, ať reálným či imaginárním, které sám nemůže kontrolovat či ovládat a které jsou následovány specifickými způsoby děláním, vyjadřování a myšlení.“

Další příspěvky se věnovaly spíše metodologickým problémům a otázkám. Velmi zajímavým byl příspěvek Hanse Kippenberga „The Drama of Recent Religious Violence“, který se pokusil systematizovat hlavní náboženské metafory vysvětlující, proč a kdy náboženské komunity přijímají a podporují násilné akce a jak je pak spojují s etickými problémy. I když by tématicky tento příspěvek na první pohled spíše odpovídal zaměření předchozí konference EASR ve finském Turku,¹ Kippenbergův příspěvek ukázal „globální“ a „historický“ rozměr náboženského násilí.

V jednotlivých pracovních sekcích, kterých bylo celkem deset, pak se svými příspěvky vystoupilo více než 100 evropských, ale i světových religionistů, historiků, politologů a orientalistů. Mozaika příspěvků tak byla skutečně pestrá. Účastníci kongresu mohli vyslechnout referáty o druhém vydání *Encyclopedia of Religion* (Lindsay Jones [ed.], Detroit: Macmillan Reference USA – Thomson Gale 2004 -), současné náboženské situaci na Ukrajině či Rusku, stejně jako o Šankarově filosofii či proměnách rosenkuciánství.

Samostatnou kapitolu tvořily příspěvky uvedené v sekci „Mircea Eliade and His Legacy“. Vedle příspěvků věnujících se genezi Eliadeho myšlení a jeho předchůdcům (např. Veikko Anttonen „Uno Holmberg- Harva and the Study of Religious History of Europe and Asia before Eliade“ či Francisco Diez de Velasco „The Place of Spanish Thinkers in the Historical-Religious Thought of Mircea Eliade“) či rozborům některých klíčových pojmů Eliadeho systémů, byla velká část příspěvků věnovaná kritické reflexi Eliadeho myšlení v souvislosti s jeho politickou angažovaností a antimodernistickým postojem. Zajímavými byly v této kategorii příspěvky Bryana Rennieho „The Influence of Eastern Orthodox Christian Theology on Mircea Eliade’s Understanding of Religion“ nebo Mac Linscotta Ricketse „Eliade’s Personal Religion as Seen in the Portuguese Journal“. Naopak příspěvky zejména rumunských kolegů byly, ne-li přímo adorační, tak přinejmenším velmi nekritické.

Oproti předchozímu kongresu v Turku, který byl tématicky velmi vyvážený, byl bukurešťský kongres spíše roztržštěný a nesourodý. Největší slabinou byla ne vždy dobře zvládnutá organizace, díky které se již první den

1 Srov. David Václavík, „Konference Evropské asociace pro studium náboženství v Turku“, *Religio* 13/2, 2005, 331-334.

některé sekce dostaly do více než dvouhodinového skluzu, takže se příspěvky zkracovaly či různě přesouvaly. Jistý organizační chaos byl bezpochyby způsoben také tím, že v některých sekcích nebyli určeni předsedající a moderátoři.

Na druhou stranu si organizátoři dali velmi záležet na „vnějším lesku“ celého kongresu, nad nímž převzal záštitu rumunský prezident Traian Băsescu, který pro účastníky kongresu uspořádal banket v prezidentském paláci.

Doufejme, že se do budoucna situace zlepší a příští rok budeme moci v Brně upořádat důstojnou a dobře zorganizovanou vědeckou událost evropské úrovně.